

Muzeum Okręgowe

Muzeum Okręgowe w Rzeszowie jest instytucją wielodziałową mieszczącą się w zabytkowym siedemnastowiecznym popijarskim gmachu przy ulicy 3 Maja 19.

W skład historycznego zespołu klasztornego wchodzi dawna szkoła męska Zakonu Pijarów (aktualnie I Liceum Ogólnokształcące). Centrum kompleksu architektonicznego zajmuje Kościół parafialny p.w. Św. Krzyża z pięknym wystrojem wnętrza. W świątyni zachowały się m.in. stiuki z lat 1656-1657, wykonane przez Jana Chrzyciela Falconiego. Kolejnym obiektem w zespole jest dawny klasztor-od 1953 roku Główny Gmach Muzeum Okręgowego w Rzeszowie. Budowla ta była lokum Pijarów do kasacji konwentu (w 1786 roku) dokonanej przez Austriaków po pierwszym rozbiore Polski.

Zespół architektoniczny powstał w latach 1644-1649 jako fundacja córki Mikołaja Spytka Ligęzy Zofii Pudencjanny (żony Władysława Dominika Ostrogskiego) dla Zgromadzenia Bernardynek trzeciej reguły św. Franciszka. Po śmierci fundatorki-Zofii spadkobierca Rzeszowa Jerzy Sebastian Lubomirski przekazał te dobra Pijarom i częściowo ukończył budowę klasztoru. Aktualna fasada (z przełomu XVII i XVIII wieku) została stworzona przez wybitnego architekta tamtej epoki i książąt Lubomirskich-Szeniawitów Tylmana z Garamen, który również przebudował ten gmach. Historyczna siedziba Muzeum Okręgowego w Rzeszowie z cennymi, barokowymi polichromiami w krużgankach parteru z pierwszej połowy XVIII wieku i unikatowym zespołem malowideł z końca XVII stulecia w refektarzu klasztornym i niegdyśszej aptece nadaje specyficzną atmosferę i niepowtarzalne piękno w naszej instytucji.

W czasie zaborów w klasztornym gmachu mieściły się urzędy austriackie, a po pierwszej wojnie światowej i odzyskaniu niepodległości urzędy miejskie. Podczas drugiej wojny światowej budynek był zajęty przez hitlerowców. Od jesieni 1944 r. do początku 1945 r. w zabudowaniach klasztornych przebywali Sowieci.

Powstałe w 1935 roku Muzeum było w latach 30. instytucją społeczną i znajdowało się od 1940 roku w kamienicze w Rynku. W tamtym czasie pozyskiwane muzealia odnosiły się do lokalnego profilu. Po 1945 roku instytucja funkcjonowała jako Muzeum Miasta Rzeszowa, a od 1951 roku pod nazwą Muzeum Okręgowe w Rzeszowie. Po drugiej wojnie światowej nastąpił rozwój miasta i jednocześnie naszej instytucji. W początku lat 50. popijarski klasztor został przeznaczony na stałą siedzibę Muzeum, gdzie do dzisiaj działamy. W okresie powojennym dość intensywnie powiększały się zbiory etnograficzne, które były pozyskiwane w pełni profesjonalnie, a dział był jednym z wiodących. Od lat 60. w związku z dynamicznym rozwojem całej instytucji zostało powiększone grono muzealników, a ich dzisiejsi następcy realizują nowe i ważne przedsięwzięcia.

Dział Archeologii Muzeum Okręgowego w Rzeszowie gromadzi zabytki związane z osadnictwem pradziejowym i wczesnośredniowiecznym z terenu Polski południowo-wschodniej. Liczący kilkadziesiąt tysięcy zbiór obejmuje zróżnicowane chronologicznie, surowcowo i funkcjonalnie okazy narzędzi, broni, ozdób, naczyń. Szczególnie licznie reprezentowane są zabytki dokumentujące zasiedlenie tego obszaru w epoce brązu i we wczesnej epoce żelaza. Charakterystyczne ozdoby oraz różnorodne formy naczyń glinianych, pochodzące zarówno z osad, jak i cmentarzyisk, odnoszone są przede wszystkim do tzw. tarnobrzeskiej kultury łużyckiej (XIII/XII - IV w. p.n.e.). Bardzo interesujące są zabytki z okresu rzymskiego, głównie o charakterze osadowym, w tym słynny skarb złotych i srebrnych ozdób z połowy V w. ze Świlczy, koło Rzeszowa. Na uwagę zasługuje również największy w skali Polski południowo-wschodniej zbiór zabytków związanych z najstarszą fazą osadnictwa słowiańskiego z VI-VII w. Zbiór ciągle uzupełniany jest przez nowe materiały pozyskiwane w trakcie prowadzonych przez pracowników Działu badań terenowych. Są to prace wykopaliskowe o charakterze szerokopłaszczyznowym, jak i sondażowym, powierzchniowe oraz tzw. nadzory archeologiczne, prowadzone także na obszarach, które mają zostać objęte różnorodnymi inwestycjami budowlanymi (możliwość realizowania zleceń osób fizycznych oraz firm). Dział Archeologii Muzeum Okręgowego w Rzeszowie prowadzi również działalność naukową, głównie w zakresie opracowywania zbiorów. Efekty tych prac publikowane są w roczniku "Materiały i Sprawozdania Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego" (wydawany od 1961 roku).

Dział Historyczny Muzeum Okręgowego w Rzeszowie to ponad 20 tysięcy eksponatów prezentujących szeroki zakres tematyczny. Miłośnik historii znajdzie wśród nich zabytki o dużej wartości historycznej, poznawczej, a także materialnej i artystycznej. Przez kilkadziesiąt lat zgromadzono wartościowy zbiór militariów; broni białej i palnej oraz mundurów i elementów wyposażenia żołnierskiego, numizmatów i medali polskich i obcych, zabytków cechowych i pieczęci. Wartościową grupą zabytków są odznaczenia polskie i krajów ościennych, ocalone z wojennej pożogi judaika oraz pamiątki związane Rzeszowem i regionem. Cennym uzupełnieniem zbiorów Działu Historycznego jest pokażne archiwum pamiątek rodzinnych i dokumentów instytucji publicznych, a także zbiór fotografii o bardzo szerokiej tematyce.

W Muzeum Okręgowym w Rzeszowie bardzo ważne miejsce zajmuje **Dział Sztuki**, którego zbiory sięgają pierwszych lat powstawania instytucji. (Wówczas nasze Muzeum miało w swym założeniu pozyskiwanie resovianów i eksponatów związanych z Regionem).

Dział Sztuki naszego Muzeum ma bogate zbiory wybitnych dzieł, które tworzy około 15 000 eksponatów. Znaczną rangę i wartość artystyczną mają kolekcje: malarstwa obcego, którą tworzy m.in. Galeria Dąbskich (prezentująca malarstwo zachodnioeuropejskie) i Galeria Malarstwa Polskiego. Ważne miejsce zajmuje też malarstwo i rysunek na papierze (artystów polskich) a także grupa rzeźb. W Dziale Sztuki znajduje się zespół (ponad 7 000) polskiej grafiki (przeważnie dziewiętnastowiecznej) oraz nieduży zbiór osiemnastowiecznych rycin grafików obcych. Tenże dział jest ponadto reprezentowany zabytkami

rzemiosła artystycznego. Wśród muzealiów znajdują się: meble, ceramika, porcelana i fajans, szkło, metale, srebra, cyna oraz zespół wiszących świeczników mosiężnych XVII - XVIII wieku, ubiory (w tym szczególnie interesująca kolekcja wytwornej, damskiej garderoby), a także rzadki zbiór biżuterii do stroju kontuszowego, tkaniny, hafty i koronki. W zbiorach działu sztuki pozostają również prace powstałe po 1945 roku (obrazy olejne, rysunki, grafiki, fotografie artystyczne, rzeźby).

Księgozbiór Biblioteki Muzeum Okręgowego w Rzeszowie liczy ponad 51 tysięcy woluminów, a jego gromadzenie jest ściśle związane z powstaniem, rozwojem i działalnością placówki. W zbiorach znajduje się kolekcja zabytkowa druków dawnego piśmiennictwa polskiego i obcego. Najstarszym zabytkiem jest inkunabuł z 1482 r.

Obok dzieł zabytkowych biblioteka gromadzi piśmiennictwo współczesne, niezbędne w codziennej działalności Muzeum. Księgozbiór jest systematycznie powiększany i uzupełniany o książki i czasopisma z zakresu archeologii, historii, etnografii, historii i teorii sztuki, muzealnictwa oraz dyscyplin pokrewnych. Źródłem nabywania są zakupy księgarskie i antykwaryczne, dary oraz wymiana z innymi muzeami w kraju i za granicą.

Szczególne znaczenie ma gromadzenie i uzupełnianie literatury związanej tematycznie z Rzeszowem i najbliższą okolicą, czyli resovianów, wśród których ważną część stanowi bogaty zbiór prasy rzeszowskiej XIX i XX wieku, oraz galicjanów - cennego źródła wiedzy na temat życia i historii Galicji, ze zbiorem rzadkich w Polsce schematyzmów.

Zbiory biblioteczne udostępniane są wyłącznie na miejscu (w czytelni), z wyjątkiem wypożyczeń międzybibliotecznych.

Dyrektor: Bogdan Kaczmar

35-030 Rzeszów
ul. 3 Maja 19
tel.: 17 853 52 78 (sekretariat)
tel./fax: 17 853 60 83
www.muzeum.rzeszow.pl